

УДК 343.35

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-5\(35\)-828-839](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-5(35)-828-839)

Пунда Олександр Олегович доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права, Хмельницький Національний Університет, м. Хмельницький, тел.: (097) 457-64-10, <https://orcid.org/0000-0002-9175-3141>

ПОРУШЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ГРОМАДЯН ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ, РЕГІОНАЛЬНОЇ НАЛЕЖНОСТІ ТА ЗА ІНШИМИ ОЗНАКАМИ: ФІЛОСОФСЬКІ ТА КРИМІНАЛЬНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Анотація. У статті досліджено проблематику порушення рівноправності громадян за ознаками расової, національної, регіональної належності, а також за іншими соціально значущими характеристиками у філософському та кримінально-правовому контекстах. Наголошено, що дискримінація не лише суперечить фундаментальним морально-етичним засадам, а й підриває підвалини правового порядку, справедливості та соціального миру. Розкрито зв'язок між ідеєю рівності у філософській традиції та її правовим втіленням у національному та міжнародному законодавстві. Обґрунтовано, що права держава зобов'язана гарантувати недопущення дискримінаційних проявів на всіх рівнях публічного життя.

Наголошено, що розвиток правосвідомості та правової культури громадян є невіддільним від утвердження реальної рівноправності. У сучасному суспільстві необхідно не лише формально декларувати рівність, а й забезпечити її фактичну реалізацію. Забезпечення рівності є індикатором зрілості правової системи та рівня демократії. Особливу увагу приділено аналізу кримінально-правових механізмів протидії злочинам, що вчиняються на ґрунті нетерпимості, ворожнечі або упередженості. Розглянуто структуру об'єктивної та суб'єктивної сторін таких правопорушень, акцентовано на складності кваліфікації подібних злочинів у слідчій та судовій практиці. Визначено, що успішна реалізація антиксенофобських норм залежить не лише від формального закріплення норм у Кримінальному кодексі України, а й від ефективності правозастосовної діяльності, рівня правової культури та міжетнічної толерантності в суспільстві.

Підкреслено потребу міждисциплінарного підходу до дослідження зазначеної проблематики, що дозволяє не лише ідентифікувати правові недоліки у сфері боротьби з дискримінацією, а й розглядати це явище як комплексну соціокультурну загрозу. Зроблено висновок про необхідність глибокої трансформації суспільних установок, реформування інституційної практики та

забезпечення ефективного балансу між свободою висловлення поглядів і захистом гідності кожної особи.

Ключові слова: філософія права, кримінально-правова теорія, кримінальна відповідальність, рівність, рівноправність, порушення прав, дискримінація.

Punda Oleksandr Olegovych Doctor in the field of Legal Science, professor, professor of the Department of Law, Khmelnytskyi National University, Khmelnytsky, tel.: (097) 457-64-10, <https://orcid.org/0000-0002-9175-3141>

VIOLATION OF THE EQUALITY OF CITIZENS BASED ON THEIR RACIAL, NATIONAL, REGIONAL AFFILIATION AND OTHER CHARACTERISTICS: PHILOSOPHICAL AND CRIMINAL-LEGAL ASPECTS

Abstract. The article examines the issue of violations of the equality of citizens based on their racial, national, regional identity, and other socially significant characteristics in the philosophical and criminal-legal contexts. It is emphasized that discrimination not only contradicts fundamental moral and ethical principles but also undermines the foundations of the legal order, justice, and social peace. The connection between the idea of equality in philosophical tradition and its legal embodiment in national and international law is explored. It is argued that a legal state is obliged to ensure that discriminatory practices are prevented at all levels of public life.

This emphasis on the development of citizens' legal awareness and legal culture is an important aspect that reflects the complexity of the process of establishing equality in modern society. Ensuring equality is not only a moral and social obligation, but also a requirement of a democratic legal society. Countering discrimination based on racial, national, regional characteristics, and other criteria is evidence of the maturity of the legal system, which is capable not only of responding to violations but also of actively forming social mechanisms aimed at preventing them. Equality should not only exist on paper; it must become a reality that provides fair opportunities for each individual, regardless of their origin or other affiliation.

Special attention is paid to the analysis of criminal law mechanisms to combat crimes committed on the grounds of intolerance, hatred, or prejudice. The structure of the objective and subjective aspects of such offenses is considered, with an emphasis on the complexity of qualifying these crimes in investigative and judicial practice. It is determined that the successful implementation of anti-xenophobic norms depends not only on the formal establishment of norms in the Criminal Code of Ukraine but also on the effectiveness of law enforcement activities, the level of legal culture, and interethnic tolerance in society.

The need for an interdisciplinary approach to the study of this issue is highlighted, allowing for the identification of legal shortcomings in the fight against discrimination and viewing this phenomenon as a complex socio-cultural threat. The conclusion is made on the necessity of deep societal transformation, institutional reform, and ensuring an effective balance between freedom of expression and the protection of the dignity of each individual.

Keywords: philosophy of law, criminal law theory, criminal liability, equality, equal rights, violation of rights, discrimination

Постановка проблеми. Забезпечення рівноправності громадян незалежно від расової, національної, релігійної, регіональної належності, інвалідності чи інших ознак є одним із фундаментальних принципів правової держави. У філософії права ця проблема розглядається як складова справедливості, людської гідності та соціальної єдності. Рівність перед законом є не лише юридичним, а й моральним і соціальним імперативом, що вимагає системного вивчення. Особливу актуальність тема набуває в умовах глобалізації, міграційних процесів та зростання міжетнічної напруги. Національна правова система, включно з кримінальним правом, має бути ефективним інструментом у запобіганні дискримінації.

Кримінальне право відіграє ключову роль у забезпеченні рівноправності, встановлюючи відповідальність за злочини, що вчиняються з мотивів ненависті або упередження. Особливої уваги заслуговує кримінально-правове реагування на злочини, вчинені з мотивів расової, національної, релігійної чи іншої нетерпимості. Такі діяння становлять підвищену суспільну небезпеку, оскільки порушують не лише права окремої особи, а й підривають засади громадянського миру. Забезпечення рівності потребує також усунення структурної дискримінації у сфері правозастосування. Правова філософія акцентує увагу на внутрішній свободі особи, яка реалізується через визнання її рівної цінності з іншими членами суспільства.

Ігнорування принципу рівності веде до соціальної маргіналізації, правового нігілізму та втрати довіри до державних інституцій. Ефективне реагування на порушення принципу рівності вимагає комплексного підходу: кримінально-правових, освітніх, соціальних і філософсько-правових заходів. Розвиток правосвідомості та правової культури громадян є невіддільним від утвердження реальної рівноправності. У сучасному суспільстві необхідно не лише формально декларувати рівність, а й забезпечити її фактичну реалізацію. Забезпечення рівності є індикатором зрілості правової системи та рівня демократії.

Особливої уваги потребують групи, які перебувають у вразливому становищі, зокрема особи з інвалідністю, представники національних меншин,

релігійні меншини тощо. Порушення прав таких осіб часто відбувається неявно, тому вимагає підвищеної чутливості з боку правозастосовних органів. Відповідальність за дискримінаційні діяння має бути невідворотною та адекватною. Водночас важливим є не лише покарання, а й превентивні заходи, спрямовані на подолання упереджень. У філософсько-правовому сенсі рівність не означає одноманітності, а передбачає визнання і повагу до різноманіття. Таким чином, дослідження забезпечення рівноправності у філософії та кримінальному праві має не лише теоретичне, а й вагоме практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема забезпечення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками лише набуває своєї актуальності та стає предметом численних наукових досліджень. Зокрема, у працях І. К. Полховської, П. М. Рабіновича, П. П. Шляхтуна, В.М. Бевзенка, Р.С. Мельника приділено значну увагу проблематиці забезпечення рівноправності громадян на рівні правової доктрини, загально-філософського розуміння та галузевого регламентування.

На рівні кримінально-правової доктрини питанням забезпечення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками присвячено праці таких відомих науковців як: І. С. Смірної [1], О.М. Шармара [2], О. В. Крикунова та О. Л. Старко [3].

Мета статті – дослідження доктринальних та прикладних аспектів питання філософського та кримінально-правового розуміння рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками.

Виклад основного матеріалу.

В основі кримінально-правового захисту об'єкта кримінального правопорушення окресленого статтею 161 КК України «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками» лежить явище дискримінації, втілене у змісті об'єктивної сторони: «Умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, регіональної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками».

Поняття дискримінації є ключовим елементом сучасного правового порядку, побудованого на принципах рівності, справедливості та недопущення

упередженого ставлення до осіб за будь-якими ознаками. У системі захисту прав людини, сформованій на основі Європейської конвенції з прав людини (далі – ЄКПЛ), центральним положенням, що гарантує рівне ставлення, виступає стаття 14, яка визначає наступне фундаментальне положення: «Користування правами і свободами, викладеними в цій Конвенції, має бути забезпечене без будь-якої дискримінації за будь-якою ознакою, такою як: стать, раса, колір шкіри, мова, релігія, політичні або інші переконання, національне або соціальне походження, належність до національної меншини, майновий стан, народження чи інший статус» [1].

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у своїй практиці виробив стабільну чотириелементну доктрину визначення дискримінації, яка полягає у встановленні: наявності диференційованого підходу до осіб у подібних чи порівнянних ситуаціях; ознаки, за якою відбулося різне ставлення; відсутності об'єктивного та розумного виправдання (*legitimate aim* у поєднанні з *proportionality*); порушення принципу рівності перед законом.

ЄСПЛ з тлумачення статті 14 прямо зазначає: «Дискримінація означає різне ставлення без об'єктивного і розумного виправдання. Вона включає як відкриту, так і приховану дискримінацію (наприклад, непропорційне обмеження або формально нейтральне правило з дискримінаційним ефектом)».

Одним із провідних рішень, у якому закріплено розширене розуміння дискримінації, є справа «Сейдич і Фінци проти Боснії і Герцеговини» (*Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina*, №27996/06 №34836/06). ЄСПЛ розглянув інституційно закріплену етнічну дискримінацію, коли Конституція країни не дозволяла ромам і євреям балотуватися на виборні посади. ЄСПЛ визнав порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 3 Протоколу №1 (право на вільні вибори) та статті 1 Протоколу №12. Суд зазначив, що навіть намагання зберегти політичний баланс між основними етнічними групами не виправдовує дискримінації щодо меншин. Це рішення важливе тим, що ЄСПЛ вперше однозначно визнав непряме законодавче виключення меншини з політичного процесу як дискримінацію, заклавши підґрунтя для аналізу політичної участі з точки зору рівності [2].

У справі «Губеріна проти Хорватії» (*Guberina v. Croatia*, №23682/13) Суд зробив істотний крок уперед у розумінні дискримінації за ознакою інвалідності, наголосивши на важливості врахування контексту та реальних життєвих обставин особи. Влада відмовила у податковій пільзі на житло, призначене для дитини з інвалідністю, не враховуючи його адаптацію до потреб дитини. Суд визнав порушення статті 14 у поєднанні зі статтею 1 Протоколу №1 (захист власності), підкресливши, що неврахування специфіки інвалідності є формою дискримінації, навіть якщо правові норми застосовуються рівною мірою до всіх [3].

Це рішення важливе з кількох причин: по-перше, ЄСПЛ уперше прямо визнав, що дискримінація за ознакою інвалідності не обов'язково вимагає наявності наміру дискримінувати; по-друге, воно вказує на обов'язок держав запроваджувати позитивні заходи для забезпечення рівності в умовах фактичної нерівності.

Особливу увагу варто звернути на справу «Нуркан Байрактар проти Туреччини» (Nurcan Bayraktar v. Türkiye, №27094/20), де йшлося про дискримінацію за ознакою статі. Заявниця, розлучена жінка, була зобов'язана чекати 300 днів до повторного шлюбу або надати довідку про відсутність вагітності. ЄСПЛ визнав цю норму непропорційним втручанням у приватне життя, порушенням статті 12 (право на шлюб) у поєднанні зі статтею 14. Важливим тут є підхід ЄСПЛ до оцінки гендерного стереотипу як форми дискримінації. Він наголосив, що навіть наявність легітимної мети (встановлення батьківства) не виправдовує обмежень, що принижують гідність і не є ефективними [4].

У більш ранніх справах, таких як «Ван Рансебрук проти Бельгії» (Van Ransbeeck v. Belgium), ЄСПЛ встановив, що диференціація може вважатися дискримінацією навіть за відсутності явно дискримінаційного наміру, якщо вона призводить до фактичної нерівності у доступі до прав [5]. Подібні висновки сформульовані також у справах D.H. and Others v. the Czech Republic (сегрегація ромських дітей у школах) [6] та Biao v. Denmark, де суд застерігає держави від «завуальованих» форм дискримінації під прикриттям політик, спрямованих на захист публічного порядку або традицій [7].

Таким чином, аналіз практики ЄСПЛ свідчить, що поняття дискримінації охоплює не лише відкриті та очевидні випадки нерівного ставлення, але і ті, які виникають із формально нейтрального законодавства, що має непропорційні наслідки для певної категорії осіб. Розуміння дискримінації ЄСПЛ поступово еволюціонувало від концепції формальної рівності до матеріальної, вимагаючи від держав не лише не перешкоджати, а й створювати умови для фактичної реалізації рівних прав.

У цьому контексті стаття 14 ЄКПЛ є не просто декларацією, а активним механізмом захисту людської гідності, у тому числі для осіб з меншин, жінок, осіб з інвалідністю, дітей, мігрантів тощо. Саме таке розширене розуміння дискримінації має лягати в основу не лише судової практики, але й національної політики, законодавства та правозастосування.

Забезпечення принципу рівності та заборони дискримінації є однією з ключових гарантій у системі захисту прав і свобод людини в демократичному суспільстві. Цей принцип безпосередньо закріплений у низці міжнародно-правових актів. Ці документи становлять основу для формування національної політики у сфері протидії дискримінації та зобов'язують держави-учасниці вживати ефективних заходів щодо запобігання проявам нерівного ставлення за ознаками, що охороняються правом.

У зазначеному контексті кримінально-правова протидія дискримінації виступає не лише гарантією реалізації основоположного права на рівність, а й превентивним інструментом для запобігання небезпечним проявам соціальної, етнічної чи релігійної ворожнечі. Особливої актуальності ця проблематика набуває в умовах збройного конфлікту, міграційних хвиль та зростання впливу інформаційного простору, де публічні висловлювання мають здатність формувати суспільні настрої та загострювати міжгрупову напругу. Саме тому правозастосування у сфері боротьби з дискримінацією потребує системного підходу, що поєднує міжнародні стандарти, національні норми та практичні механізми їх реалізації.

В Україні інструментом кримінально-правового впливу на дискримінаційну поведінку є ст. 161 Кримінального кодексу України, яка була введена в дію 5 квітня 2001 року Законом України «Про введення в дію Кримінального кодексу України» № 2341-III. Вказана норма має комплексну правову природу, оскільки одночасно охоплює як злочини проти основоположних прав і свобод людини, так і злочини проти громадського порядку та моралі, зокрема — міжетнічної, міжконфесійної та соціальної злагоди [8].

У доктрині кримінального права стаття 161 КК України розглядається як спеціальна норма, що спрямована на криміналізацію форм дискримінації, які проявляються у публічному просторі через мову ворожнечі, образу честі та гідності за ознакою належності до певної національної, етнічної чи релігійної групи, а також через інші способи дискримінаційного впливу. Її застосування вимагає від органів досудового розслідування та суду особливої доказової уважності, оскільки кримінально каране лише умисне діяння, що має чітко спрямовану антисоціальну мету — приниження, обмеження чи виключення з правового простору осіб за ознакою, яка охороняється законом.

У 2022 році до статті 161 КК України були внесені зміни, які доповнили її положенням про відповідальність за розпалювання регіональної ворожнечі. Під регіональною належністю розуміється належність особи за народженням чи проживанням до певного регіону України або території компактного розселення українців за межами України, що відрізняється від інших територій за історичними, географічними, мовними та іншими ознаками.

Аналіз судової практики останніх років засвідчує, що, попри формальну наявність кримінальної відповідальності, стаття 161 КК України застосовується відносно не часто. Проте вже сформовані «прецеденти» дозволяють зробити висновки про усталену юрисдикційну позицію судів щодо тлумачення окремих ознак складу злочину, способів вчинення дискримінаційних дій, ролі експертних висновків, а також оцінки контексту висловлювань як правопорушення. Особливої актуальності ці питання набувають у цифрову епоху, коли значна частина злочинів, пов'язаних із розпалюванням ворожнечі, здійснюється у соціальних мережах через публічні дописи.

Судова практика засвідчує, що національні суди України неодноразово виносили обвинувальні вироки за ч. 1 ст. 161 КК, визнаючи наявність складу злочину у висловлюваннях, вчинках та публічних діях, спрямованих на збудження ненависті до окремих соціальних груп або релігійних спільнот.

Зокрема, вирок суду від 17 червня 2024 року у справі № 691/93/23 (провадження № 1-кп/691/154/24) особу було визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 161 КК України, за систематичні дії в інтернеті, а саме: публікації у соціальній мережі Facebook, що містили мову ворожнечі, принизливі та зневажливі висловлювання на адресу представників вірменської національності. Суд, врахувавши висновки лінгвістичної експертизи та контекст дописів, визнав, що комунікативний зміст висловлювань мав чітку дискримінаційну спрямованість, що створювало реальну загрозу порушення міжетнічного миру [9].

Подібну правову оцінку надано і у вирокі від 26 жовтня 2023 року у справі № 591/7688/23 (провадження № 1-кп/591/274/23), де обвинувачений – посадова особа громадської спілки – умисно поширював через публічні дописи та відеозаписи інформацію, яка спрямовувалася на розпалювання ворожнечі проти представників релігійної спільноти, а саме – вірян Православної Церкви України. У цьому рішенні суд зазначив, що злочинні дії були не лише демонстративними, але й інституційно небезпечними, оскільки виходили від особи, що обіймала керівну посаду, і мали ознаки публічної легітимації дискримінаційних ідей [10].

У свою чергу, вирок суду від 29 травня 2024 року у справі № 211/3238/24 (провадження № 1-кп/211/482/24) демонструє приклад розширеного застосування положень ст. 161 КК України до ситуацій, пов'язаних із багатовекторною дискримінацією, тобто одночасною ворожістю за кількома ознаками — національністю, релігією, громадянством. Суд констатував, що обвинувачена, діючи послідовно та умисно, розміщувала у мережі Facebook дискримінаційні пости, в яких об'єктами агресії виступали представники єврейської, арабської, сирійської, ефіопської національностей, громадяни Ізраїлю. За висновками експертизи, у висловлюваннях містилися заклики до «очищення України», знецінення гідності осіб, дегуманізація та зневажливі терміни, що безумовно підпадає під визначення дискримінаційного злочину в розумінні ст. 161 КК України [11].

Окремої уваги заслуговує також вирок від 2 лютого 2022 року у справі № 932/10843/21 (провадження № 1-кп/932/627/21), який стосується посягання на релігійний символ, що має особливе значення для єврейської громади — Ханукальний восьмисвічник. Обвинувачена умисно пошкодила релігійну святиню, використовуючи ніж та фізичну силу, чим, за оцінкою суду, не лише вчинила акт вандалізму, але й виразила публічну зневагу до релігійних почуттів,

знецінюючи сакральне значення символу для релігійної меншини. Суд дійшов висновку, що мотив дій обвинуваченої був спрямований на приниження гідності представників єврейської релігійної громади, а отже, був кримінально караним відповідно до ст. 161 КК України [12].

Судова практика свідчить про те, що стаття 161 КК України є важливим інструментом у боротьбі з проявами дискримінації та нетерпимості в українському суспільстві. Положення кримінального законодавства є ключовим елементом у системі захисту прав людини в Україні, спрямованим на забезпечення рівності та недопущення дискримінації за різними ознаками. Судова практика демонструє застосування цієї норми у випадках розпалювання ворожнечі та приниження гідності за національними, релігійними та регіональними ознаками. Проте для підвищення ефективності боротьби з дискримінацією необхідно вдосконалювати механізми її виявлення та притягнення винних до відповідальності.

Висновки. Порухення рівноправності громадян за ознаками расової, національної, регіональної належності чи іншими характеристиками становить серйозну загрозу не лише правовій системі, а й основоположним засадам демократичного суспільства. З філософської точки зору, рівність розглядається як фундаментальна цінність, що витікає з гідності кожної людини та її природного права на свободу, безпеку та справедливе ставлення. Відповідно до філософії прав людини, дискримінація порушує принцип моральної автономії індивіда й суперечить ідеї соціального контракту, згідно з якою держава має забезпечувати рівні умови для реалізації прав кожного.

У сучасній кримінально-правовій доктрині дискримінаційні практики визнаються суспільно небезпечними діяннями, які завдають шкоди не лише окремим особам, а й соціальній єдності та публічному порядку. Законодавча конструкція статті 161 Кримінального кодексу України передбачає кримінальну відповідальність за умисні дії, що спрямовані на розпалювання расової, національної чи релігійної ворожнечі, приниження національної гідності або обмеження прав громадян за ознаками етнічної приналежності, мови, віросповідання тощо. Проте на практиці реалізація цієї норми ускладнюється як доказуванням умислу, так і складністю інтерпретації таких оціночних понять, як «неприязнь», «ворожнеча», «приниження».

Філософсько-правовий аналіз вказує на необхідність поєднання нормативного регулювання з гуманістичними підходами, що передбачають цілісну правову політику протидії дискримінації. У цьому контексті актуальним є не лише кримінально-правовий, але й просвітницький, виховний компонент державної політики, який має на меті формування культури прав людини, міжетнічної толерантності та недискримінаційної практики у сфері державного управління.

Особливе занепокоєння викликають порушення рівноправності на регіональному рівні, коли дискримінація реалізується через обмеження доступу до публічних благ, нерівність у мовній чи культурній політиці, а також через непрямі форми соціальної ізоляції. Такі явища можуть мати латентний характер і потребують не лише кримінально-правового реагування, а й застосування міждисциплінарних підходів до виявлення та усунення дискримінаційних практик.

Таким чином, ефективна протидія порушенням рівноправності громадян можлива лише за умови синергії кримінально-правових інструментів, філософського осмислення цінності прав людини та реалізації стратегій правової просвіти. Забезпечення рівності вимагає не лише нормативної чіткості, але й соціального консенсусу щодо неприпустимості дискримінації за жодною ознакою як несумісної з принципами правової держави та гуманістичного світогляду.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 02.05.2025).
2. Case of Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina (Applications № 27996/06 and 34836/06): Judgment of the European Court of Human Rights, 22 December 2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96491> (date of access: 02.05.2025).
3. Case of Nurcan Bayraktar v. Türkiye (Application № 27094/20): Judgment of the European Court of Human Rights, 13 June 2023. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14131> (date of access: 02.05..2025).
4. Case of Guberina v. Croatia (Application № 23682/13): Judgment of the European Court of Human Rights, 22 March 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161530> (date of access: 02.05..2025).
5. Case of Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina (Applications Nos. 27996/06 and 34836/06): Judgment of the European Court of Human Rights, 22 December 2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96491> (дата звернення: 02.05.2025).
6. Case of Nurcan Bayraktar v. Türkiye (Application No. 27094/20): Judgment of the European Court of Human Rights, 5 September 2023. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14131> (дата звернення: 02.05.2025).
7. Case of Guberina v. Croatia (Application No. 23682/13): Judgment of the European Court of Human Rights, 22 March 2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161530> (дата звернення: 02.05.2025).
8. Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III, дата оновлення 28 березня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 28.03.2024).
9. Вирок Городищенського районного суду Черкаської області від 17 червня 2024 р. у справі № 691/93/23 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. Провадження № 1-кп/691/154/24. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119795552> (дата звернення: 02.05.2025).

10. Вирок Зарічного районного суду м. Суми від 26 жовтня 2023 р. у справі № 591/7688/23 URL:Єдиний державний реєстр судових рішень. Провадження № 1-кп/591/274/23. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113669642> (дата звернення: 02.05.2025).

11. Вирок Довгинцівського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 29 травня 2024 р. у справі № 211/3238/24 URL:Єдиний державний реєстр судових рішень. Провадження № 1-кп/211/482/24. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119345418> (дата звернення: 02.05.2025).

12. Вирок Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 2 лютого 2022 р. у справі № 932/10843/21 URL:Єдиний державний реєстр судових рішень. Провадження № 1-кп/932/627/21. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103020862> (дата звернення: 02.05.2025).

References:

1. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod (z protokolamy) (Yevropeiska konventsiia z prav liudyny) [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (with protocols) (European Convention on Human Rights)]. *Ofitsiinyi webportal parlamentu Ukrainy – Official web portal of the Parliament of Ukraine*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [in Ukrainian].

2. Sprava Seidycha ta Finchi proty Bosnii ta Hertsehovyny (Zaiavy № 27996/06 ta 34836/06): Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 22 hrudnia 2009 roku [Case of Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina: Judgment of the European Court of Human Rights of December 22, 2009]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96491> [in Ukrainian].

3. Sprava Nurdzhan Bairaktar proty Turechchyny (Zaiava № 27094/20): Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 13 chervnia 2023 roku [Case of Nurcan Bayraktar v. Turkey: Judgment of the European Court of Human Rights of June 13, 2023]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14131> [in Ukrainian].

4. Sprava Huberina proty Khorvatii (Zaiava № 23682/13): Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 22 bereznia 2016 roku [Case of Guberina v. Croatia: Judgment of the European Court of Human Rights of March 22, 2016]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161530> [in Ukrainian].

5. Sprava Seidycha ta Finchi proty Bosnii ta Hertsehovyny (Zaiavy № 27996/06 ta 34836/06): Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 22 hrudnia 2009 roku [Case of Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina: Judgment of the European Court of Human Rights of December 22, 2009]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96491> [in Ukrainian].

6. Sprava Nurdzhan Bairaktar proty Turechchyny (Zaiava № 27094/20): Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 5 veresnia 2023 roku [Case of Nurcan Bayraktar v. Turkey: Judgment of the European Court of Human Rights of September 5, 2023]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14131> [in Ukrainian].

7. Sprava Huberina proty Khorvatii (Zaiava № 23682/13): Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 22 bereznia 2016 roku [Case of Guberina v. Croatia: Judgment of the European Court of Human Rights of March 22, 2016]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161530> [in Ukrainian].

8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon vid 05.04.2001 r. № 2341-III, data onovlennia 28 bereznia 2024 r. [Criminal Code of Ukraine: Law of 05.04.2001 № 2341-III, updated on March 28, 2024]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

9. Vurok Horodyshchenskoho raionnoho sudu Cherkaskoi oblasti vid 17 chervnia 2024 r. u spravi № 691/93/23 [Sentence of Horodyshche District Court of Cherkasy region of June 17, 2024 in case No. 691/93/23]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Provedennia № 1-кп/691/154/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119795552> [in Ukrainian].

10. Vurok Zarichnoho raionnoho sudu m. Summy vid 26 zhovtnia 2023 r. u spravi № 591/7688/23 [Sentence of Zarichnyi District Court of Sumy of October 26, 2023 in case No. 591/7688/23]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Provedennia № 1-kp/591/274/23. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/113669642> [in Ukrainian].

11. Vurok Dovhyntsivskoho raionnoho sudu mista Kryvoho Rohu Dnipropetrovskoi oblasti vid 29 travnia 2024 r. u spravi № 211/3238/24 [Sentence of Dovhyntsivskiy District Court of Kryvyi Rih of May 29, 2024 in case No. 211/3238/24]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Provedennia № 1-kp/211/482/24. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/119345418> [in Ukrainian].

12. Vurok Babushkinskoho raionnoho sudu m. Dnipro vid 2 liutoho 2022 r. u spravi № 932/10843/21 [Sentence of Babushkinskyi District Court of Dnipro of February 2, 2022 in case No. 932/10843/21]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. Provedennia № 1-kp/932/627/21. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/103020862> [in Ukrainian].